

dr. hab. Marcin Uliasz, prof. URad

ORCID 0000-0001-6845-0153

ulfia@wp.pl

Wydział Prawa i Administracji

Uniwersytet Radomski im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu

sędzia Sądu Okręgowego w Lublinie

Nadanie klauzuli wykonalności wyrokowi wydanemu przeciwko spółce jawnej i jej wspólnikom – glosa do wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 12 września 2023 r., II Ca 212/23

Słowa kluczowe: odpowiedzialność wspólnika spółki jawnej; odpowiedzialność subsydiarna; klauzula wykonalności przeciwko wspólnikowi spółki jawnej

Glosa ma charakter krytyczny. W omawianym wyroku sąd zasądził świadczenie od spółki jawnej i jej wspólników. W uzasadnieniu wyroku wskazano, że wspólnik ponosi subsydiarną odpowiedzialność za zobowiązania spółki (art. 31 § 2 k.s.h.), ale nie podlega to ocenie w procesie. Jest to jeden z poglądów prezentowanych w nauce, ale nie jest on trafny. Prawidłowe jest inne podejście, według którego subsydiarna odpowiedzialność wspólnika spółki jawnej powinna być uwzględniona już w postępowaniu rozpoznawczym. W razie bezwarunkowego żądania zasądzenia świadczenia od spółki i wspólnika sąd musi zbadać w procesie, czy jest spełniona przesłanka bezskuteczności egzekucji wobec spółki. Optymalnym sposobem dochodzenia roszczenia przez wierzyciela jest żądanie zasądzenia świadczenia od wspólnika z zastrzeżeniem warunku, że egzekucja wobec spółki okaże się bezskuteczna. Od treści wyroku zależy zakres kognicji sądu w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko wspólnikowi spółki jawnej.

Wprowadzenie

Glosowany wyrok dotyczy dochodzenia w jednym postępowaniu należności od spółki jawnej oraz jej wspólników. Nie budzi wątpliwości dopuszczalność wytoczenia jednego powództwa przeciwko spółce i wspólnikom ponoszącym subsydiarną odpowiedzialność za zobowiązania spółki. Zagadnieniem spornym jest kwestia uwzględniania skutków subsydiarnej odpowiedzialności wspólników w ramach postępowania rozpoznawczego i klauzulowego.

Problemy te dotyczą treści wyroku uwzględniającego powództwo oraz nadawania temu wyrokowi klauzuli wykonalności przeciwko wspólnikom spółki. W nauce i orzecznictwie są prezentowane dwa odmienne podejścia do tego problemu.

I. Treść wyroku

Komentowany wyrok został wydany w sprawie, w której powód domagał się zasądzenia świadczenia pieniężnego od spółki jaw-

nej oraz jej dwóch współników. Należność ta wynikała ze zobowiązania spółki. Sąd I instancji zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powoda sumę pieniężną z ustawowymi odsetkami za opóźnienie. W uzasadnieniu wyroku sąd I instancji podkreślił, że jest dopuszczalne skierowanie przez powoda skonkretyzowanego żądania przeciwko wszystkim pozwanym, przepis art. 22 § 2 k.s.h.¹ przewiduje bowiem, że każdy współnik odpowiada za zobowiązania spółki jawnej bez ograniczenia całym swoim majątkiem solidarnie z pozostałymi współnikami oraz ze spółką, z uwzględnieniem art. 31 k.s.h. Zgodnie z art. 31 § 1 k.s.h. wierzyciel spółki może prowadzić egzekucję z majątku współnika w przypadku, gdy egzekucja z majątku spółki okaże się bezskuteczna (subsydiarna odpowiedzialność współnika). Przepis ten nie stanowi przeszkody do wniesienia powództwa przeciwko współnikowi, zanim egzekucja z majątku spółki okaże się bezskuteczna (art. 31 § 2 k.s.h.).

Pozwani wnieśli apelację od tego wyroku, w której zarzucili m.in. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 22 k.s.h. w zw. z art. 31 k.s.h., przez ustalenie, że wszyscy pozwani są solidarnie zobowiązani do zapłaty na rzecz powódki. Sąd Okręgowy oddalił apelację, a w uzasadnieniu wyroku podniósł, że przepis art. 31 § 2 k.s.h. stanowi wprost, że subsydiarna odpowiedzialność współników nie jest przeszkodą do wniesienia powództwa przeciwko współnikowi, zanim egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna. W przypadku uwzględnienia takiego powództwa subsydiarna odpowiedzialność współników znajduje swój wyraz dopiero na etapie postępowania klauzulowego. Wyraża się ona w tym, że sąd nie powinien nadawać przeciwko nim klauzuli wykonalności, dopóki egzekucja przeciwko spółce nie okaże się bezskuteczna. W dalszej części uzasadnienia wyroku podkreślono, że subsydiarność odpowiedzialności współników spółki jawnej nie wpływa na materialnoprawną

powinność świadczenia, a tylko na kolejność zaspokojenia wierzyciela z mas majątkowych spółki i współników.

2. Poglądy doktryny i judykatury

W nauce powyższe zagadnienie jest postrzegane dwojako. Punkt widzenia jest uzależniony od tego, czy zasadniczą rolę przypisuje się wykładni przepisów prawa materialnego (art. 31 § 1 i 2 k.s.h.), czy uwzględnia się także przepisy Kodeksu postępowania cywilnego² dotyczące postępowania o nadanie klauzuli wykonalności.

Według pierwszej grupy poglądów przepisy umożliwiają jednoczesne dochodzenie roszczenia o zasądzenie świadczenia solidarnie od spółki jawnej i jej współników. Wynika to wprost z art. 31 § 1 i 2 k.s.h., które przewidują, że wierzyciel spółki może prowadzić egzekucję z majątku współnika w przypadku, gdy egzekucja z majątku spółki okaże się bezskuteczna. Nie jest to przeszkodą do wniesienia powództwa przeciwko współnikowi, zanim egzekucja z majątku spółki okaże się bezskuteczna. W takim przypadku sąd, uwzględniając powództwo, zasądza należność solidarnie od spółki i współników (jak w glosowanym wyroku). Sąd nie bada w trakcie procesu, czy egzekucja z majątku spółki okazała się bezskuteczna. Ta okoliczność podlega badaniu dopiero na etapie postępowania klauzulowego³.

Takiemu wyrokowi nadaje się klauzulę wykonalności przeciwko spółce. Dopiero wtedy, gdy egzekucja wobec spółki okaże się bezskuteczna albo gdy jest oczywiste, że egzekucja ta będzie bezskuteczna, wierzyciel może uzyskać klauzulę wykonalności także przeciwko współ-

¹ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (t.j. Dz.U. 2024, poz. 18 ze zm.).

² Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. 2024, poz. 1568 ze zm.), dalej: k.p.c.

³ A. Herbet, *Odpowiedzialność współników za zobowiązania handlowych spółek osobowych – zagadnienia materialnoprawne*, „Rejent” 2003, nr 6, s. 60. Podobnie: M. Dumkiewicz, W. Matysiak, A. Szajkowski [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 16B: *Prawo spółek osobowych*, red. M. Romanowski, Warszawa 2022, s. 329–330.

nikom⁴. Podstawę nadania klauzuli przeciwko współnikom stanowi przepis art. 778¹ k.p.c., z którego wynika, że tytułowi egzekucyjnemu wydanemu przeciwko spółce jawnej sąd nadaje klauzulę wykonalności przeciwko współnikowi ponoszącemu odpowiedzialność bez ograniczenia całym swoim majątkiem za zobowiązania spółki, jeżeli egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, jak również wtedy, gdy jest oczywiste, że egzekucja ta będzie bezskuteczna. Sąd klauzulowy, mając informację o tym, że egzekucja przeciwko osobie wymienionej w treści tytułu egzekucyjnego może się toczyć dopiero w przypadku, gdy egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, powinien zastosować art. 31 § 1 k.s.h.⁵ Jak stwierdza Paweł Zdanikowski, będzie tak zarówno wówczas,

gdy informacja o charakterze odpowiedzialności dłużnika wynika z treści tytułu, jak i wtedy, gdy sądowi wiadomo to z urzędu, przy czym nie narusza to zasady zakazującej merytorycznego badania obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym, a pozwala urzeczywistnić normę zawartą w art. 31 § 1 k.s.h.⁶

Powyższe stanowisko wynika stąd, że od powstania zobowiązania spółki jawnej jej wspólnicy są obowiązani do spełnienia świadczenia solidarnie ze spółką⁷. Wierzyciel spółki może żądać dobrowolnego spełnienia świadczenia od spółki lub wspólników zgodnie z ogólnymi regułami dotyczącymi solidarności dłużników. Konstrukcja ta jest „przenoszona” na etap procesu o zasądzenie świadczenia z tytułu zobowiązania spółki. W rezultacie dopuszcza się zasądzenie świadczenia solidarnie od spółki i jej wspólników. Przepis art. 31 § 1 k.s.h., który ustanawia subsydiarną odpowiedzialność wspólnika za zobowiązania spółki, jest natomiast odnoszony wyłącznie do stadium postępowania klauzulowego i egzekucyjnego, gdyż dopiero wtedy ma dochodzić do przymusowego zaspokojenia roszczenia⁸.

⁴ Według tego stanowiska złożony w pierwszej kolejności wniosek o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko współnikom zamiast spółce jest przedwczesny i powinien zostać oddalony ze względu na niewykazanie przez wierzyciela bezskuteczności egzekucji przeciwko spółce. D. Olczak-Dąbrowska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. T. Szanciło, Legalis/el. 2023, komentarz do art. 778(1) k.p.c., nb. 1. Według D. Zawistowskiego w razie uwzględnienia powództwa przeciwko spółce i wspólnikom subsydiarna odpowiedzialność wspólników znajduje swój wyraz na etapie postępowania klauzulowego i wyraża się w tym, że sąd nie powinien nadawać przeciwko nim klauzuli wykonalności, dopóki egzekucja przeciwko spółce nie okaże się bezskuteczna. D. Zawistowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. IV: *Artykuły 730–1088*, red. T. Wiśniewski, LEX/el. 2021, komentarz do art. 778(1) k.p.c., nb. 1.

⁵ B. Borowy [w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. Z. Jara, Legalis/el. 2024, komentarz do art. 31 k.s.h., nb. 4; M. Goszczyk [w:] *Kodeks spółek handlowych*, t. IA: *Spółki osobowe. Komentarz. Art. 1–36*, red. A. Opalski, Legalis/el. 2024, komentarz do art. 31 k.s.h., nb. 9; J.P. Naworski [w:] J.P. Naworski, R. Potrzeszcz, T. Siemiątkowski, K. Strzelczyk, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz. Tytuł I. Przepisy ogólne. Tytuł II. Spółki osobowe*, LEX/el. 2011, komentarz do art. 31, nb. 6 i 13. Tak też m.in.: wyrok SA w Białymstoku z dnia 26 października 2004 r., I ACa 327/04, OSA 2005, nr 8, poz. 32; wyrok SA w Gdańsku z dnia 28 marca 2014 r., I ACa 752/13, Legalis nr 992846; wyrok SA w Łodzi z dnia 26 czerwca 2014 r., I ACa 1591/13, Legalis nr 1067316; wyrok SA w Warszawie z dnia 13 lipca 2017 r., I ACa 756/16, Legalis nr 1696312; wyrok SA w Poznaniu z dnia 18 lipca 2019 r., I AGa 195/18, Legalis nr 2276904.

⁶ P. Zdanikowski, *O niektórych konsekwencjach procesowych wydania tytułu egzekucyjnego przeciwko wspólnikowi spółki jawnej pozwanemu za zobowiązania spółki*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2024, nr 8, s. 25.

⁷ Wyrok SA w Łodzi z dnia 3 stycznia 2019 r., I ACa 143/18, Legalis nr 1887074.

⁸ Jak wskazuje M. Litwińska-Werner, wykladnia art. 31 § 1 i 2 k.s.h. prowadzi do wniosku, że zasada odpowiedzialności subsydiarnej materializuje się dopiero na etapie egzekucyjnym. Wierzyciel dla przymusowego dochodzenia roszczenia z majątków wspólników musi legitymować się dowodem, że egzekucja z majątku spółki okazała się bezskuteczna. Oznacza to, że dopóki dochodzenie roszczenia przez wierzyciela nie weszło w fazę realizacji przymusowej, może on poszukiwać zaspokojenia zarówno w majątku spółki, jak i w majątku wspólników (odpowiedzialność solidarna), bez obowiązku zachowywania jakiegokolwiek kolejności, a dokonanie spłaty przez którykolwiek z podmiotów – spółkę lub wspólnika – powoduje zwolnienie pozostałych z długu i powstanie roszczeń regresowych na zasadach ogólnych. M. Litwińska-Werner [w:] *System Prawa Handlowego*, t. 2A: *Prawo spółek handlowych*, red. A. Szumański, Warszawa 2019, s. 399. W doktrynie jest też prezentowany pogląd,

Drugie stanowisko zakłada, że w ramach dochodzenia od współników roszczenia z tytułu zobowiązania spółki należy uwzględniać nie tylko przepisy prawa materialnego, ale także regulacje proceduralne⁹. Za takim podejściem opowiedział się też Sąd Najwyższy, stwierdzając, że prowadzenie postępowania rozpoznawczego o zasądzenie świadczenia przeciwko współnikowi spółki jawnej, zanim jeszcze wierzyciel uzyska tytuł wykonawczy przeciwko spółce i podejmie próbę zaspokojenia wierzytelności z jej majątku, wymaga, by ten szczególny rodzaj ograniczenia odpowiedzialności za zasądzone świadczenie, który ma źródło w art. 31 § 1 k.s.h., został zastrzeżony na rzecz pozwanego współnika już w samym tytule egzekucyjnym (choćby przez uzależnienie dopuszczalności egzekucji obowiązku od zdarzenia, które powinien udowodnić wierzyciel). W przeciwnym razie wniosek wierzyciela o nadanie tytułowi egzekucyjnemu wydanemu przeciwko pozwanemu współnikowi klauzuli wykonalności upoważniającej do prowadzenia przeciwko niemu egzekucji, złożony natychmiast po powstaniu tytułu egzekucyjnego, podlegałby uwzględnieniu bez żadnych zastrzeżeń¹⁰. Uzależnienie odpowiedzialności dłużnika wobec wierzyciela za zobowiązanie od zdarzenia, które powinien udowodnić wierzyciel (art. 786 § 1 k.p.c.), może być badane w postępowaniu klauzulowym tylko wtedy, gdy zostało zastrzeżone w wydanym przeciwko niemu tytule egzekucyjnym¹¹. Specyfika postępowania klauzulowego przemawia za koniecznością zabiegania przez współnika spółki jawnej, od którego jej wierzyciel dochodzi wykonania zobowiązania, zanim jeszcze podjął próbę uzyskania należnego mu świadczenia od

samej spółki, o zastrzeżenie już w tytule egzekucyjnym, że zasądzone od niego świadczenie może być egzekwowane dopiero po wykazaniu bezskuteczności egzekucji przeciwko spółce. Jeżeli tytułem egzekucyjnym jest wyrok wydany w postępowaniu cywilnym, sąd nie może obejmować badaniem tych okoliczności, które były już przedmiotem oceny w postępowaniu rozpoznawczym, ponieważ stanowiły w tym postępowaniu przesłanki rozstrzygnięcia. Sąd ten nie jest uprawniony do ustalania, z jakiego stosunku prawnego obowiązek ten wynika, czy rzeczywiście istnieje oraz czy i pod jakimi warunkami może być egzekwowany, chyba że w samym tytule egzekucyjnym znajdzie się zastrzeżenie terminu albo zdarzeń, od zaistnienia których zależy jego egzekwowalność (art. 786 § 1 k.p.c.). Jeśli w tytule egzekucyjnym tego rodzaju zastrzeżeń brak, to nie jest dopuszczalne ich wprowadzenie do niego w postanowieniu wydanym w postępowaniu klauzulowym, wiązałoby się to bowiem z koniecznością ponownej merytorycznej oceny sprawy, a mianowicie charakteru i przesłanek odpowiedzialności pozwanego za zobowiązanie stwierdzone już w tytule egzekucyjnym¹².

Jeżeli wierzyciel spółki osobowej wystąpił z powództwem przeciwko współnikom tej spółki odpowiadającym za jej zobowiązania bez ograniczenia całym swoim majątkiem i uzyskał przeciwko nim prawomocny wyrok zasądzający świadczenie, to przepis art. 778¹ k.p.c. nie znajduje zastosowania¹³.

Pośrednio o przyjęciu tego poglądu świadczą te wypowiedzi doktryny, w których dostrzega się dwa odrębne sposoby uzyskania tytułu wykonawczego przeciwko współnikom, tj. wytoczenie powództwa przeciwko współnikom bądź spółce i współnikom (art. 31 § 2 k.s.h.)

według którego zachodzi tu „subsydiarności egzekucji”, a nie odpowiedzialności. Por. A. Herbet, *Odpowiedzialność współników...*, s. 60.

⁹ A. Kidyba [w:] M. Dumkiewicz, A. Kidyba, *Komentarz aktualizowany do art. 1–300 Kodeksu spółek handlowych*, LEX/el. 2025, komentarz do art. 31 k.s.h., nb. 3.

¹⁰ Uzasadnienie uchwały SN z dnia 28 lutego 2013 r., III CZP 108/12, OSNC 2013, nr 9, poz. 107.

¹¹ Wyrok SN z dnia 14 kwietnia 2016 r., IV CSK 503/15, LEX nr 2043748.

¹² Wyrok SN z 14 kwietnia 2016 r., IV CSK 503/15, LEX nr 2043748.

¹³ M. Muliński [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. J. Jankowski, S. Cieślak, Legalis/el. 2024, komentarz do art. 778¹ k.p.c., nb.19; P. Telenga [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. II: *Komentarz do art. 730–1217*, red. A. Jakubecki, Warszawa 2017, s. 188.

oraz uzyskanie klauzuli wykonalności w trybie art. 778¹ k.p.c.¹⁴

Podkreśla się też w doktrynie rolę przepisu art. 778¹ k.p.c. jako regulacji umożliwiającej nadanie klauzuli wykonalności przeciwko wspólnikom spółki, którzy nie byli stronami procesu i nie są wskazani w tytule egzekucyjnym¹⁵.

3. Postępowanie klauzulowe – cechy i zakres kognicji

Ocena powyższych przeciwstawnych stanowisk wymaga uwzględnienia charakteru postępowania klauzulowego oraz zakresu kompetencji sądu (referendarza sądowego) rozpoznającego wniosek wierzyciela o nadanie klauzuli wykonalności¹⁶.

Postępowanie klauzulowe ma charakter kognitywny (procesowy) i jest postrzegane jako zbliżone do postępowania rozpoznawczego¹⁷. Jest ono prowadzone przez sąd (referendarza sądowego) działający jako organ procesowy¹⁸. Przedmiotem rozpoznania w tym postępowaniu jest tylko kwestia nadania tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności,

cyjnych w części III Kodeksu zatytułowanej *Postępowanie egzekucyjne*. Por. np. J. Krajewski, *Procesowa ochrona praw małżonka przed egzekucją prowadzoną przeciwko jego współmałżonkowi* [w:] *Księga pamiątkowa ku czci Kamila Stefki*, Warszawa–Wrocław 1967, s. 150; E. Wengerek, *Pojęcie, przedmiot i przesłanki postępowania egzekucyjnego i zabezpieczającego* [w:] *Wstęp do systemu prawa procesowego cywilnego*, red. J. Jodłowski, Wrocław–Warszawa 1974, s. 345 i n. Według innego stanowiska postępowanie klauzulowe to etap (część) postępowania egzekucyjnego w znaczeniu szerokim (*sensu largo*), ale odznacza się odrębnością od postępowania egzekucyjnego w znaczeniu ścisłym. Świadczy o tym usytuowanie przepisów dotyczących omawianego postępowania – m.in. J. Turek, *Postępowanie klauzulowe z art. 787 KPC*, „Monitor Prawniczy” 2001, nr 3, s. 148; A. Zieliński, *Glosa do postanowienia Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 1 października 1991 r.*, I Acz 253/91, OSA 1992, nr 6, poz. 47. W przeszłości postępowanie klauzulowe było też uznawane za przynależne do procesu – np. F. Kruszelnicki, *Zarys systemu polskiego prawa egzekucyjnego*, Warszawa 1934, s. 78 i n. Według odmiennego poglądu postępowanie klauzulowe ma samodzielny i autonomiczny charakter wobec postępowania rozpoznawczego i egzekucyjnego. Samodzielny i autonomiczny charakter postępowania klauzulowego oznacza, że postępowanie to nie zalicza się już do postępowania rozpoznawczego, ale nie jest jeszcze postępowaniem egzekucyjnym. Jest to stadium pośrednie albo „pomost” pomiędzy postępowaniem rozpoznawczym i egzekucyjnym. Por. np. K. Korzan, *Czy do egzekucji z majątku wspólnego wystarczy tytuł wydany przeciwko jednemu z małżonków?*, „Rejent” 1996, nr 2, s. 26; J. Misztal-Konecka, *Postępowanie zabezpieczające...*, s. 245. Jest ono uznawane za postępowanie pomocnicze wobec postępowania egzekucyjnego. M. Drabik, *Postępowanie w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika*, Warszawa 2016, s. 11; I. Gil, P. Gil, *Postępowanie klauzulowe*, s. 17–18.

¹⁷ W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2023, s. 32.

¹⁸ M. Muliński, *Postępowanie o nadanie klauzuli wykonalności krajowemu tytułowi egzekucyjnemu*, Warszawa 2005, s. 104; uchwała SN z dnia 5 stycznia 1999 r., III CZP 54/98, OSNC 1999, nr 6, poz. 105.

¹⁴ I. Gil, P. Gil, *Postępowanie klauzulowe*, Warszawa 2007, s. 208; J. Misztal-Konecka, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2019, s. 242; H. Pietrkowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Postępowanie egzekucyjne. Artykuły 758–1095[1]*, red. M. Dziurda, T. Ereciński, LEX/el. 2025, komentarz do art. 778(1) k.p.c., nb. 3; P. Sławicki [w:] P. Sławicki, P. Sławicki, *Postępowanie klauzulowe. Art. 776–795 k.p.c. Komentarz*, Warszawa 2020, s. 105–106; A. Stangret-Smoczyńska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, red. J. Gołaczyński, Warszawa 2012, s. 221; P. Telenga [w:] *Kodeks postępowania cywilnego, t. II: Komentarz do art. 730–1217*, red. A. Jakubecki, Warszawa 2017, s. 187.

¹⁵ Np. Ł. Błaszczak, *Pozycja handlowej spółki osobowej w procesie cywilnym*, Toruń 2006, s. 346–347; P. Grzegorzeczyk, *O związaniu współnika spółki jawnej wyrokiem zasądającym świadczenie wydanym przeciwko spółce*, „Polski Proces Cywilny” 2012, nr 3, s. 491; A. Mączyński, *Nadanie na podstawie art. 778(1) k.p.c. klauzuli wykonalności przeciwko współnikowi ponoszącemu odpowiedzialność bez ograniczenia całym swoim majątkiem za zobowiązania spółki osobowej*, „Glosa” 2014, nr 1, s. 61.

¹⁶ Charakter postępowania klauzulowego nie jest postrzegany jednolicie. Według jednego ze stanowisk postępowanie to należy do postępowania egzekucyjnego, gdyż zmierza do ustalenia, czy tytuł egzekucyjny może być podstawą zastosowania przymusu w ramach egzekucji, a zatem cel tego postępowania bezpośrednio zmierza do realizacji ogólnego celu postępowania egzekucyjnego. O przynależności postępowania klauzulowego do postępowania egzekucyjnego decyduje również umieszczenie przepisów o tytułach egzeku-

a w razie pozytywnej decyzji – ewentualnie kwestia zakresu podmiotowego lub przedmiotowego tej klauzuli.

Zakres kognicji organu prowadzącego to postępowanie jest ograniczony przepisami prawa procesowego¹⁹. Tylko w tych granicach mogą być badane w tym postępowaniu zagadnienia materialnoprawne (np. następstwo prawne albo przedawnienie roszczenia). Ponadto niektóre przepisy dodatkowo reglamentują swobodę sądu w zakresie ustaleń faktycznych (np. uwzględnianie tylko faktów oczywistych, faktów wynikających z tytułu egzekucyjnego albo faktów wykazanych wyłącznie przy użyciu pozytywnie wskazanych środków dowodowych)²⁰. Postępowanie klauzulowe ma charakter sumaryczny. Zagadnienia materialnoprawne wymagające przeprowadzenia postępowania dowodowego powinny być rozpoznawane co do zasady w postępowaniu rozpoznawczym, a nie w postępowaniu klauzulowym²¹. Z tego powodu rozróżnia się zagadnienia podlegające badaniu w postępowaniu klauzulowym i postępowaniu wszczętym wskutek powództwa opozycyjnego²².

Zakres kognicji (zadań) sądu (referendarza sądowego) w postępowaniu klauzulowym odpowiada funkcjom tego postępowania. Wyróżnia się dwie ich grupy, czyli funkcje podstawowe i subsydiarne. Funkcje podstawowe są realizowane w każdym postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności. Polegają one na zbadaniu wymogów formalnych²³ oraz treści tytułu egzekucyjnego. Badanie dotyczy tego, czy

przedłożony akt ma cechy tytułu egzekucyjnego, czy osiągnął tzw. dojrzałość formalną (czy orzeczenie jest prawomocne lub natychmiast wykonalne) oraz czy ze względu na treść nadaje się do wykonania w drodze egzekucji²⁴. W aktualnym stanie prawnym w każdym postępowaniu klauzulowym należy zbadać, czy nie jest oczywiste „w świetle okoliczności sprawy”, że wniosek o nadanie klauzuli wykonalności nie jest sprzeczny z prawem albo nie zmierza do obejścia prawa oraz czy roszczenie objęte tytułem wykonawczym nie uległo przedawnieniu (art. 782¹ § 1 k.p.c.).

Pozostałe funkcje (zadania) organu rozpoznającego wniosek o nadanie klauzuli wykonalności mają charakter subsydiarny, gdyż są realizowane tylko w niektórych postępowaniach. Chodzi tu o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu, w którym uzależniono jego wykonanie od wystąpienia określonego zdarzenia, gdyż nadanie klauzuli wymaga ustalenia, że wystąpiło to zdarzenie (art. 786 k.p.c.)²⁵. Subsidiarne funkcje są też realizowane w razie wniosku o nadanie tzw. konstytutywnej klauzuli wykonalności. Sąd (referendarz sądowy) bada wówczas podstawy pozwalające na modyfikację granic podmiotowych lub przedmiotowych. W zależności od wniosku w postępowaniu klauzulowym może powstać konieczność zbadania, czy zachodzą podstawy do nadania klauzuli wy-

t. II: *Komentarz do art. 730–1217*, red. A. Jakubecki, Warszawa 2017, s. 197.

¹⁹ K. Korzan, *Sądowe postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne*, Warszawa 1986, s. 141–142; A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2023, s. 206.

²⁰ A. Marciniak, *Sądowe postępowanie...*, s. 206–207.

²¹ M. Drabik, *Postępowanie w przedmiocie...*, s. 17–19; K. Korzan, *Sądowe postępowanie...*, s. 140–141; A. Marciniak, *Podstawa egzekucji sądowej z przedmiotu zastawu lub hipoteki*, „Przegląd Egzekucji Sądowej” 2000, nr 5, s. 128; M. Muliński, *Postępowanie o nadanie...*, s. 14.

²² E. Wengerek, *Przeciwegzekucyjne powództwa dłużnika*, Warszawa 1967, s. 76 i n.

²³ I. Gil, P. Gil, *Postępowanie klauzulowe*, s. 29; P. Telenga [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*,

²⁴ K. Flaga-Gieruszyńska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Zieliński, Warszawa 2017, s. 1387; H. Mądrzak, *Funkcja i charakter postępowania klauzulowego*, „Acta Universitatis Wratislaviensis” 1976, nr VIII, s. 208; J. Turek, *Postępowanie klauzulowe...*, s. 149. Niekiedy wymienia się dwie grupy czynności, czyli te, które polegają na ustaleniu, czy określony akt spełnia wymagania proceduralne ustanowione w przepisach ustawy dla danego rodzaju tytułu egzekucyjnego, oraz te, które polegają na stwierdzeniu, czy postanowienia tego aktu nadają się do wykonania w drodze egzekucji. M. Muliński, *Postępowanie o nadanie...*, s. 17; uzasadnienie uchwały SN z dnia 18 stycznia 2017 r., III SPZP 2/16, ONSP 2018, nr 4, poz. 55. Por. też: E. Wengerek, *Przeciwegzekucyjne powództwa...*, s. 78–79.

²⁵ M. Muliński, *Postępowanie o nadanie...*, s. 17.

konalności na rzecz lub przeciwko innej osobie niż wierzyciel lub dłużnik wskazany w tytule egzekucyjnym. Ta funkcja jest realizowana m.in. w razie wniosku wierzyciela o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko współnikowi spółki jawnej na podstawie art. 778¹ k.p.c. Przepisy pozwalające na nadanie klauzuli wykonalności przeciwko innej osobie niż wierzyciel albo dłużnik wymieniony w tytule egzekucyjnym służą przyspieszeniu dochodzenia roszczenia, gdyż wierzyciel nie musi wszczynać postępowania rozpoznawczego²⁶. Zakres tych zadań jest ograniczony, ponieważ sąd (referendarz sądowy) może badać w omawianym postępowaniu tylko te zagadnienia, które są przewidziane w przepisach normujących podstawy nadania klauzuli wykonalności²⁷. Liczne przepisy dotyczące postępowania klauzulowego to regulacje wyznaczające treść orzeczeń²⁸.

Zwykle postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności ma charakter deklaracyjny²⁹, co oznacza, że tylko stwierdza ono zdatność tytułu egzekucyjnego do egzekucji³⁰. W granicach wyznaczonych przepisami procesowymi (czyli wyjątkowo) postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności może mieć charakter konstytutywny. Klauzula konstytutywna mody-

fikuje granice podmiotowe lub przedmiotowe przyszłej egzekucji³¹. Charakter konstytutywny ma m.in. postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności na podstawie art. 778¹ k.p.c., gdyż klauzula jest w tym przypadku nadawana przeciwko dłużnikowi (wspólnikowi) niewymienionemu w treści tytułu egzekucyjnego³². Przepis ten jest postrzegany jako rozszerzający prawomocność albo wykonalność wyroku wydanego przeciwko spółce na jej współników, którzy odpowiadają za jej zobowiązania bez ograniczenia³³.

Przepis art. 778¹ zd. 1 k.p.c. znajduje zastosowanie do tytułów egzekucyjnych wystawionych wyłącznie przeciwko spółce, co wynika wprost z jego treści („Tytułowi egzekucyjnemu wydanemu przeciwko spółce jawnej, spółce partnerskiej, spółce komandytowej lub spółce komandytowo-akcyjnej sąd nadaje klauzulę wykonalności przeciwko współnikowi...”). Przepis ten nie odnosi się do tytułów egzekucyjnych wydanych przeciwko współnikom spółki. Cytowane wyżej poglądy o możliwości nadania klauzuli wykonalności na podstawie art. 778¹ k.p.c. tytułowi egzekucyjnemu wyda-

²⁶ K. Flaga-Gieruszyńska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Zieliński, Warszawa 2017, s. 1387.

²⁷ P. Telenga [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. II: *Komentarz do art. 730–1217*, red. A. Jakubecki, Warszawa 2017, s. 197.

²⁸ Są one podobne do merytorycznych norm prawa procesowego i zwykle pomijane w klasyfikacjach norm prawa procesowego. Por. K. Markiewicz, *Zasady orzekania w postępowaniu nieprocesowym*, Warszawa 2013, s. 443–444; M. Walasik, *Analogia w prawie cywilnym procesowym*, Warszawa 2013, s. 99–103.

²⁹ A. Klich [w:] *Sądowe postępowanie egzekucyjne. Przebieg, organy, koszty komornicze*, red. J. Gołaczyński, Warszawa 2025, s. 148; J. Misztal-Konecka, *Postępowanie zabezpieczające...*, s. 240; M. Muliński, *Postępowanie o nadanie...*, s. 119; P. Sławicki [w:] P. Sławicki, P. Sławicki, *Postępowanie klauzulowe...*, s. 50; E. Wengerek, *Sądowe postępowanie egzekucyjne*, Warszawa 1976, s. 158 i n.

³⁰ K. Korzan, *Sądowe postępowanie...*, s. 143; A. Marciniak, *Sądowe postępowanie...*, s. 196; J. Misztal-Konecka, *Postępowanie zabezpieczające...*, s. 240.

³¹ A. Marciniak, *Sądowe postępowanie...*, s. 196; H. Mądrzak, *Zakres kognicji sądu w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności w trybie art. 787 k.p.c.*, „*Studia Cywilistyczne*” 1975, nr XXV–XXVI, s. 152; A. Stangret- Smoczyńska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, red. J. Gołaczyński, Warszawa 2012, s. 239.

³² A. Klich [w:] *Sądowe postępowanie egzekucyjne. Przebieg, organy, koszty komornicze*, red. J. Gołaczyński, Warszawa 2025, s. 148; K. Korzan, *Sądowe postępowanie...*, s. 143; A. Marciniak, *Sądowe postępowanie...*, s. 196; H. Mądrzak, *Zakres kognicji...*, s. 152.

³³ Szerzej na temat tej dyskusji: Ł. Błaszczak, *Instytucja rozszerzonej prawomocności wyroku a przepis art. 778¹ k.p.c.*, „*Przegląd Prawa Egzekucyjnego*” 2009, nr 10, s. 23–28; P. Grzegorzczak, *O związaniu współnika...*, s. 492–493; A. Jakubecki, *Zdolność sądowa osobowych spółek handlowych a status ich współników w procesie cywilnym i egzekucji* [w:] *Prawo prywatne czasu przemian. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Stanisławowi Soltyśkiemu*, red. A. Nowicka, Poznań 2005, s. 1049–1052; R. Pabis, *Odpowiedzialność współników za zobowiązania spółki jawnej*, „*Monitor Prawniczy*” 2002, nr 16, s. 738.

nemu przeciwko wspólnikowi nie zasługują na aprobatę. Żaden przepis o postępowaniu klauzulowym nie przewiduje uwzględniania art. 31 § 2 k.s.h. w sprawie o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu wydanemu przeciwko wspólnikowi. Gdyby sąd (referendarz sądowy), rozpoznając wniosek o nadanie klauzuli wykonalności, dokonał takiej oceny, to naruszyłby granice kognicji w postępowaniu klauzulowym, a postanowienie o nadaniu klauzuli podlegałoby zmianie albo uchyleniu.

W razie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu wydanemu przeciwko spółce i wspólnikowi, z którego wynika bezwarunkowy obowiązek świadczenia przez wspólnika, sąd (referendarz sądowy) może badać jedynie te zagadnienia, które należą do zadań (funkcji) powszechnych w postępowaniu klauzulowym. Jeżeli tytuł egzekucyjny odpowiada wymogom formalnym, jest prawomocny lub natychmiast wykonalny i stwierdza obowiązek nadający się do wyegzekwowania w egzekucji sądowej, to należy nadać deklaratywną klauzulę wykonalności tytułowi (jednocześnie przeciwko spółce i wspólnikom). Nie znajduje wtedy też zastosowania art. 786 § 1 k.p.c. (czyli badanie zdarzenia, od którego zależy wykonanie tytułu egzekucyjnego), gdyż przepis ten odnosi się tylko do zdarzeń, które są wyraźnie zastrzeżone w treści tytułu egzekucyjnego³⁴.

4. Sposoby dochodzenia roszczeń przeciwko wspólnikowi spółki jawnej

Wykładnia art. 31 § 1 i 2 k.s.h. nie może mieć charakteru samoistnego w tym sensie, że nie może być „oderwana” od przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. Stosując kompleksowe podejście, czyli uwzględniając regulacje prawa materialnego i procesowego, można wyróżnić kilka wariantów dochodzenia roszczeń z tytułu

zobowiązań spółki jawnej od jej wspólników³⁵.

Po pierwsze, wierzyciel może pozwać samą spółkę. Jeśli po uzyskaniu tytułu egzekucyjnego okazałoby się, że egzekucja przeciwko spółce będzie bezskuteczna, jak również wtedy, gdy jest oczywiste, że egzekucja ta będzie bezskuteczna, wierzyciel może skutecznie złożyć wniosek o nadanie temu tytułowi klauzuli wykonalności przeciwko wspólnikowi (wspólnikom) na podstawie art. 778¹ k.p.c. Jest to model kodeksowy, który wydaje się najprostszy, ale nie zawsze korzystny dla wierzyciela. W procesie przeciwko spółce wierzyciel nie może uzyskać zabezpieczenia roszczenia w stosunku do składników majątkowych należących do wspólników. Wspólnicy, znając sytuację majątkową spółki, mogą podejmować działania zmierzające do ukrycia albo wyzbycia się majątku w obawie przed ewentualną egzekucją.

Po drugie, wierzyciel może wytoczyć jedno powództwo przeciwko spółce i wspólnikowi (wspólnikom), w którym żąda zasądzenia świadczenia solidarnie i bezwarunkowo od pozwanych (jak w głosowanym wyroku). W takim przypadku wierzyciel musi przytoczyć i udowodnić w trakcie procesu fakty świadczące o tym, że egzekucja przeciwko spółce jest bezskuteczna albo jest oczywiste, że egzekucja ta będzie bezskuteczna³⁶. Przytoczenie i wykazanie tych okoliczności jest warunkiem uwzględnienia powództwa. Bezskuteczność egzekucji przeciwko spółce stanowi przesłankę materialnoprawną (merytoryczną) wyroku zasądzającego świadczenie od wspólników³⁷.

³⁴ M. Uliasz [w:] *System Postępowania Cywilnego*, t. 8: *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, Warszawa 2021, s. 507.

³⁵ Są one prezentowane w różnych zestawieniach w nauce i orzecznictwie. Por. np. wyrok SA w Katowicach z dnia 29 października 2018 r., V AGz 630/18, *Legalis* nr 2027147.

³⁶ W nauce dostrzeżono rozbieżność w zakresie przesłanek subsydiarnej odpowiedzialności wspólnika w przepisach art. 31 § 2 k.s.h. i art. 778(1) k.p.c. Trafnie przyjęto, że kolizję tę należy rozstrzygać przy użyciu reguły inferencyjnej *lex posteriori derogat legi priori*, co oznacza potrzebę stosowania przepisu art. 778(1) k.p.c. jako późniejszego. Por. M. Muliński [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. II: *Komentarz. Art. 730–1217*, red. J. Janowski, S. Cieślak, *Legalis/el.* 2024, nb. 2.

³⁷ Jak trafnie wskazuje A. Stangret-Smoczyńska, sąd powinien badać, czy egzekucja przeciwko spółce

Wytoczenie powództwa to zainicjowanie przymusu państwowego w celu doprowadzenia do wykonania zobowiązania. Przymusowe dochodzenie należności nie może być utożsamiane dopiero z etapem postępowania egzekucyjnego *sensu largo*. W razie uwzględnienia takiego powództwa sąd wydaje wyrok, w którym zasądza świadczenie od spółki i wspólników solidarnie, a wierzyciel w postępowaniu klauzulowym może się ubiegać o nadanie deklaratywnej klauzuli wykonalności przeciwko wszystkim dłużnikom (spółce i wspólnikowi). Kwestia bezskuteczności egzekucji jest w tym przypadku rozpoznawana w procesie, objęta powagą rzeczy osądzonej i nie może być ponownie badana w postępowaniu klauzulowym.

Po trzecie, wierzyciel może wytoczyć jedno powództwo przeciwko spółce i wspólnikowi (wspólnikom), przy czym żąda zasądzenia świadczenia solidarnie od pozwanych, z zastrzeżeniem warunku, że obowiązek świadczenia przez wspólnika (wspólników) powstanie dopiero wtedy, gdy egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna albo stałoby się oczywiste, że będzie ona bezskuteczna³⁸. Tylko w zakresie tego wariantu można uznać za trafne wypowiedzi (cytowane wyżej), według których w procesie sąd nie bada zagadnienia bezskuteczności egzekucji. Uwzględniając powództwo, sąd zasądza świadczenie solidarnie od pozwanych,

jest bezskuteczna. Przyjęcie odmiennego stanowiska może prowadzić do sytuacji pozostającej w sprzeczności z art. 31 § 1 k.s.h., tj. gdy wierzyciel będzie zaspokajał się z majątku osobistego wspólnika pomimo istnienia majątku spółki osobowej, z której wierzyciel też mógłby uzyskać zaspokojenie. Udowodnienie bezskuteczności egzekucji przeciwko spółce stanowi materialnoprawną przesłankę zasadności powództwa przeciwko wspólnikom, a nieudowodnienie jej przez wierzyciela powinno skutkować oddaleniem powództwa. A. Stangret-Smoczyńska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, red. J. Gołaczyński, Warszawa 2012, s. 221. Por. też: P. Telenga [w:] *Kodeks postępowania cywilnego, t. II: Komentarz do art. 730–1217*, red. A. Jakubicki, Warszawa 2017, s. 187–188.

³⁸ SA w Katowicach w uzasadnieniu wyroku z dnia 29 października 2018 r. (V AGz 630/18, Legalis nr 2027147) trafnie określił ten warunek mianem „zastrzeżenie subsydiarności”.

zastrzegając w wyroku, że odpowiedzialność wspólnika zależy od powyższego warunku³⁹. Jest to wyrok, w którym dopuszczalność egzekucji przeciwko wspólnikowi jest uzależniona od zdarzenia przyszłego. Wierzyciel może uzyskać klauzulę wykonalności przeciwko wspólnikowi w trybie art. 786 § 1 zd. 1 k.p.c.⁴⁰ Przepis ten stanowi, że jeżeli wykonanie tytułu egzekucyjnego jest uzależnione od zdarzenia, które udowodnić powinien wierzyciel, sąd nada klauzulę wykonalności po dostarczeniu dowodu tego zdarzenia w formie dokumentu urzędowego lub prywatnego z podpisem urzędowo poświadczonym⁴¹.

Po czwarte, wierzyciel może w ogóle nie pozywać spółki, ale tylko wspólnika (wspólników) o zasądzenie świadczenia należnego od spółki. W zależności od treści żądania zawartego w pozwie dochodzenie roszczenia od wspólnika będzie przebiegało według wariantu drugiego (jeżeli żądanie jest bezwarunkowe) albo trzeciego (żądanie warunkowe).

Po piąte, wierzyciel może w odrębnych procesach, toczących się jednocześnie, pozwać spółkę i wspólnika. Nie zachodzi w tym przypadku przeszkoda zawisłości sprawy z powodu braku tożsamości pozwanych. Sąd może połączyć obie sprawy do łącznego rozpoznania lub rozstrzyg-

³⁹ Uzasadnienie uchwały SN z dnia 28 lutego 2013 r., III CZP 108/12, OSNC 2013, nr 9, poz. 107; wyrok SN z dnia 14 kwietnia 2016 r., IV CSK 503/15, LEX nr 2043748. W uzasadnieniu cytowanej uchwały z dnia 28 lutego 2013 r. SN zwrócił uwagę na to, że zastrzeżenie subsydiarniej odpowiedzialności wspólnika może być skutkiem podniesienia przez niego zarzutu. Kwestia ta nie została bliżej wyjaśniona. Należałoby przyjąć, że w razie bezwarunkowego żądania zasądzenia świadczenia od wspólnika sąd może uwzględnić ten zarzut i zastrzec w wyroku subsydiarną odpowiedzialność wspólnika, oddalając jednocześnie powództwo w tej części.

⁴⁰ K. Wręczycka, *Dochodzenie roszczeń od spółki jawnej i jej wspólników*, „Przegląd Sądowy” 2003, nr 6, s. 30.

⁴¹ Takim dowodem może być np. odpis postanowienia komornika sądowego o umorzeniu postępowania egzekucyjnego przeciwko spółce z powodu bezskuteczności egzekucji, postanowienia sądu o oddaleniu wniosku o ogłoszenie upadłości spółki z powodu braku majątku pozwalającego na zaspokojenie kosztów postępowania albo wydruk z KRS zawierający informację o wykreśleniu spółki z tego rejestru.

nięcia (art. 219 k.p.c.) albo zawiesić proces przeciwko wspólnikowi (na podstawie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c.) do czasu prawomocnego zakończenia postępowania przeciwko spółce⁴², przesłanką subsydiarnej odpowiedzialności wspólnika jest bowiem odpowiedzialność samej spółki⁴³. Zakres kognicji sądu w procesie przeciwko wspólnikowi oraz podstawa nadania klauzuli wykonalności wyrokowi wydanemu przeciwko wspólnikowi też są uzależnione od tego, czy żądanie powoda ma charakter warunkowy, czy bezwarunkowy.

Podsumowanie

Powyższa analiza poglądów prowadzi do wniosku, że poza regulacjami dotyczącymi odpowiedzialności wspólników spółki jawnej (art. 31 § 1 i 2 k.s.h.) obowiązuje szczególna regulacja w prawie procesowym. Z tego powodu przepisy prawa materialnego muszą być interpretowane łącznie z przepisami procesowymi, a zwłaszcza regulacjami dotyczącymi postępowania klauzulowego⁴⁴. Nie zasługuje na aprobatę prezentowany w głosowanym wyroku

pogląd, według którego tytułowi egzekucyjnemu stwierdzającemu bezwarunkowy obowiązek świadczenia przez spółkę i jej wspólnika nadaje się klauzulę wykonalności na podstawie art. 778¹ k.p.c. Prawdłowe jest stanowisko (omówione jako drugie), zgodnie z którym takiemu tytułowi nadaje się zwykłą (deklaratywną) klauzulę wykonalności.

Z punktu widzenia wierzyciela spółki optymalnym sposobem dochodzenia omawianych roszczeń jest wytoczenie powództwa przeciwko spółce i jej wspólnikowi z jednoczesnym zastrzeżeniem (w żądaniu pozwu), że obowiązek spełnienia świadczenia przez wspólnika powstanie dopiero wtedy, gdy egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna albo będzie oczywiste, że będzie ona bezskuteczna. Wierzyciel spółki w trakcie tego procesu może skutecznie ubiegać się o zabezpieczenie roszczenia przeciwko spółce i wspólnikom, a jednocześnie nie musi przytaczać i dowodzić faktu bezskuteczności egzekucji. Wierzyciel uzyska klauzulę wykonalności przeciwko wspólnikowi w trybie art. 786 § 1 k.p.c.

Powyższe podejście jest spójne z istotą subsydiarnej odpowiedzialności wspólnika spółki jawnej, która wchodzi w rachubę dopiero w razie przymusowego zaspokojenia roszczenia. Należy jedynie uwzględnić to, że zaangażowanie przymusu państwowego w celu wykonania zobowiązania następuje od wszczęcia procesu o zasądzenie świadczenia od wspólnika, a nie dopiero na etapie inicjowania postępowania egzekucyjnego.

⁴² Ł. Błaszczak, *Pozycja handlowej spółki...*, s. 333–335. Por. też: I. Gil, P. Gil, *Postępowanie klauzulowe*, s. 208; P. Sławicki [w:] P. Sławicki, P. Sławicki, *Postępowanie klauzulowe...*, s. 105–106.

⁴³ W. Pyziół [w:] J. Frąckowiak, A. Kidyba, W. Popiołek, A. Witosz, W. Pyziół, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa, LEX/el. 2008, komentarz do art. 31 k.s.h., nb. 1.

⁴⁴ A. Mączyński, *Nadanie na podstawie...*, s. 61.

Abstract

Enforcement clause for a judgment issued against a general partnership and its partners – commentary on the judgment of the District Court in Poznań of September 12, 2023, II Ca 212/23

Keywords: liability of a partner in a general partnership; subsidiary liability; enforcement clause against a partner in a general partnership

This commentary is critical in nature. In the judgment in question, the court awarded a benefit from a general partnership and its partners. The justification for the judgment indicated that a partner bears subsidiary liability for the partnership's obligations (Art. 31 § 2 of the Commercial

Companies Code), but this is not subject to review in court. This is one of the views presented in the legal literature, but it is incorrect. A different approach is correct, according to which the subsidiary liability of a partner in a general partnership should be considered during the examination proceedings. In the event of an unconditional claim for a benefit from the partnership and a partner, the court must examine in court whether the condition for ineffective enforcement against the partnership is met. The optimal way for a creditor to pursue a claim is to demand a benefit from the partner, subject to the condition that enforcement against the partnership proves ineffective. The scope of the court's jurisdiction in proceedings to issue an enforcement clause against a partner in a general partnership depends on the content of the judgment.

Bibliografia

Literatura

- Błaszczak Ł., *Instytucja rozszerzonej prawomocności wyroku a przepis art. 778(1) k.p.c.*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2009, nr 10.
- Błaszczak Ł., *Pozycja handlowej spółki osobowej w procesie cywilnym*, Toruń 2006.
- Borowy B. [w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. Z. Jara, Legalis/el. 2024.
- Broniewicz W., Marciniak A., Kunicki I., *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2023.
- Drabik M., *Postępowanie w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika*, Warszawa 2016.
- Dumkiewicz M., Matysiak W., Szajkowski A. [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 16B: *Prawo spółek osobowych*, red. M. Romanowski, Warszawa 2022.
- Flaga-Gieruszyńska K. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Zieliński, Warszawa 2017.
- Gil I., Gil P., *Postępowanie klauzulowe*, Warszawa 2007.
- Goszczyk M. [w:] *Kodeks spółek handlowych*, t. 1A: *Spółki osobowe. Komentarz. Art. 1–36*, red. A. Opalski, Legalis/el. 2024.
- Grzegorzczak P., *O związaniu współnika spółki jawnej wyrokiem zasądającym świadczenie wydanym przeciwko spółce*, „Polski Proces Cywilny” 2012, nr 3.
- Herbet A., *Odpowiedzialność współników za zobowiązania handlowych spółek osobowych – zagadnienia materialnoprawne*, „Rejent” 2003, nr 6.
- Jakubecki A., *Zdolność sądowa osobowych spółek handlowych a status ich współników w procesie cywilnym i egzekucji* [w:] *Prawo prywatne czasu przemian. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Stanisławowi Sołtyśkiemu*, red. A. Nowicka, Poznań 2005.
- Kidyba A. [w:] M. Dumkiewicz, A. Kidyba, *Komentarz aktualizowany do art. 1–300 Kodeksu spółek handlowych*, LEX/el. 2025.
- Korzan K., *Czy do egzekucji z majątku wspólnego wystarczy tytuł wydany przeciwko jednemu z małżonków?*, „Rejent” 1996, nr 2.
- Korzan K., *Sądowe postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne*, Warszawa 1986.
- Krajewski J., *Procesowa ochrona praw małżonka przed egzekucją prowadzoną przeciwko jego współmałżonkowi* [w:] *Księga pamiątkowa ku czci Kamila Stefki*, Warszawa–Wrocław 1967.
- Kruszelnicki F., *Zarys systemu polskiego prawa egzekucyjnego*, Warszawa 1934.
- Litwińska-Werner M. [w:] *System Prawa Handlowego*, t. 2A: *Prawo spółek handlowych*, red. A. Szumański, Warszawa 2019.
- Marciniak A., *Podstawa egzekucji sądowej z przedmiotu zastawu lub hipoteki*, „Przegląd Egzekucji Sądowej” 2000, nr 5.
- Marciniak A., *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2023.
- Markiewicz K., *Zasady orzekania w postępowaniu nieprocesowym*, Warszawa 2013.
- Mączyński A., *Nadanie na podstawie art. 778(1) k.p.c. klauzuli wykonalności przeciwko współnikowi ponoszącemu odpowiedzialność bez ograniczenia całym swoim majątkiem za zobowiązania spółki osobowej*, „Glosa” 2014, nr 1.

- Mądrzak H., *Funkcja i charakter postępowania klauzulowego*, „Acta Universitatis Wratislavenensis” 1976, nr VIII.
- Mądrzak H., *Zakres kognicji sądu w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności w trybie art. 787 k.p.c.*, „Studia Cywilistyczne” 1975, nr XXV–XXVI.
- Misztal-Konecka J., *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2019.
- Muliński M. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. J. Jankowski, S. Cieślak, Legalis/el. 2024.
- Muliński M., *Postępowanie o nadanie klauzuli wykonalności krajowemu tytułowi egzekucyjnemu*, Warszawa 2005.
- Naworski J.P. [w:] J.P. Naworski, R. Potrzeszcz, T. Siemiątkowski, K. Strzelczyk, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz. Tytuł I. Przepisy ogólne. Tytuł II. Spółki osobowe*, LEX/el. 2011.
- Olczak-Dąbrowska D. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. T. Szanciło, Legalis/el. 2023.
- Pabis R., *Odpowiedzialność współników za zobowiązania spółki jawnej*, „Monitor Prawniczy” 2002, nr 16.
- Pietrzkowski H. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Postępowanie egzekucyjne. Artykuły 758–1095[1]*, red. M. Dziurda, T. Ereciński, LEX/el. 2025.
- Pyziół W. [w:] J. Frąckowiak, A. Kidyba, W. Popiołek, A. Witosz, W. Pyziół, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2008, LEX/el.
- Ślawicki P., *Ślawicki P., Postępowanie klauzulowe. Art. 776–795 k.p.c. Komentarz*, Warszawa 2020.
- Stangret-Smoczyńska A. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, red. J. Gołaczyński, Warszawa 2012.
- Telenga P. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego, t. II: Komentarz do art. 730–1217*, red. A. Jakubecki, Warszawa 2017.
- Turek J., *Postępowanie klauzulowe z art. 787 KPC*, „Monitor Prawniczy” 2001, nr 3.
- Uliasz M. [w:] *System Postępowania Cywilnego, t. 8: Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, Warszawa 2021.
- Walaśik M., *Analogia w prawie cywilnym procesowym*, Warszawa 2013.
- Wengerek E., *Pojęcie, przedmiot i przesłanki postępowania egzekucyjnego i zabezpieczającego* [w:] *Wstęp do systemu prawa procesowego cywilnego*, red. J. Jodłowski, Wrocław–Warszawa 1974.
- Wengerek E., *Przeciwegzekucyjne powództwa dłużnika*, Warszawa 1967.
- Wręczycka K., *Dochodzenie roszczeń od spółki jawnej i jej współników*, „Przegląd Sądowy” 2003, nr 6.
- Zawistowski D. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. IV: Artykuły 730–1088*, red. T. Wiśniewski, LEX/el. 2021.
- Zdanikowski P., *O niektórych konsekwencjach procesowych wydania tytułu egzekucyjnego przeciwko współnikowi spółki jawnej pozwanemu za zobowiązania spółki*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2024, nr 8.
- Zieliński A., *Glosa do postanowienia Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 1 października 1991 r.*, I Acz 253/91, OSA 1992, nr 6.

Akty prawne

- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. 2024, poz. 1568 ze zm.).
- Ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (t.j. Dz.U. 2024, poz. 18 ze zm.).

Orzecznictwo

- Uchwała SN z dnia 5 stycznia 1999 r., III CZP 54/98, OSNC 1999, nr 6, poz. 105.
- Wyrok SA w Białymstoku z dnia 26 października 2004 r., I ACa 327/04, OSA 2005, nr 8, poz. 32.
- Uchwała SN z dnia 28 lutego 2013 r., III CZP 108/12, OSNC 2013, nr 9, poz. 107.
- Wyrok SA w Gdańsku z dnia 28 marca 2014 r., I ACa 752/13, Legalis nr 992846.
- Wyrok SA w Łodzi z dnia 26 czerwca 2014 r., I ACa 1591/13, Legalis nr 1067316.
- Wyrok SN z dnia 14 kwietnia 2016 r., IV CSK 503/15, LEX nr 2043748.
- Uchwała SN z dnia 18 stycznia 2017 r., III SPZP 2/16, ONSP 2018, nr 4, poz. 55.
- Wyrok SA w Warszawie z dnia 13 lipca 2017 r., I ACa 756/16, Legalis nr 1696312.
- Wyrok SA w Katowicach z dnia 29 października 2018 r., V AGz 630/18, Legalis nr 2027147.
- Wyrok SA w Łodzi z dnia 3 stycznia 2019 r., I ACa 143/18, Legalis nr 1887074.
- Wyrok SA w Poznaniu z dnia 18 lipca 2019 r., I AGa 195/18, Legalis nr 2276904.